

בית הדין הארצי לעבודה

עק"ג 62449-05-20

ניתן ביום 22 מרץ 2021

המערער

איתן סבלסון

-

המשיבה

מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ

לפני: סגן הנשיאה אילן איטח, השופטת לאה גליקסמן, השופטת חני אופק גנדלר
נציגת ציבור (עובדים) גב' שרה זילברשטיין היפס, נציגת ציבור (מעסיקים) גב' נעמי זנדהאוז

בשם המערער - עו"ד בתיה ציבולסקי, עו"ד אסנת לויטה

בשם המשיבה - עו"ד יונית פרי

פסק דין

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה תל אביב (השופטת דפנה חסון-זכריה ונציג הציבור מר בצלאל פיינגולד; ק"ג 17-10-24883), שבו נדחתה תביעת המערער לשלם לו קצבת נכות לתקופה שקדמה ל-12 החודשים שלפני הגשת התביעה לקרן הפנסיה.

רקע

2. המערער עמית בקרן פנסיה חדשה מקיפה מס' 131 ששמה איילון פסגה קרן פנסיה מקיפה (להלן - **קרן הפנסיה**). במועד ההצטרפות של המערער לקרן הפנסיה - יום 11.7.12 - נוהלה האחרונה על ידי חברה מנהלת איילון פנסיה בע"מ (להלן - **החברה המנהלת**). נקדים את המאוחר ונציין כי ביום 1.1.17 מוזגה קרן הפנסיה לקרן פנסיה חדשה מקיפה מס' 163 ששמה איילון מיטב פנסיה מקיפה. קרן הפנסיה הממוזגת, שנמשיך לכנותה קרן הפנסיה, נוהלה על ידי המשיבה.
3. ביום 1.5.15 נפגע המערער בתאונת דרכים, ובעקבותיה היה שרוי במצב של אי כושר מלא. עובר לתאונה עבד המערער בשני מקומות עבודה.

בית הדין הארצי לעבודה

עק"ג 20-05-62449

4. ביום 23.3.17 - בעקבות פנייה טלפונית מיום 21.3.17 לקרן הפנסיה - הגיש המערער תביעה לקבלת קצבת נכות מקרן הפנסיה. ביום 19.4.17 הודיעה החברה המנהלת למערער כי הוא נדרש להמציא מסמכים נוספים והפנתה את תשומת ליבו להוראת סעיף 52.8 לתקנון קרן הפנסיה (להלן - **התקנון**) (כנוסחו במועד הרלוונטי) וזו לשונה:

"תביעת הנכות תוגש - על ידי העמית או מי מטעמו - בסמוך למועד האירוע, אך לא יאוחר מתום תקופת ההתיישנות מיום אירוע הנכות בהתאם לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958. מובהר בזה, כי בכל מקרה לא יהיה עמית זכאי לקבלת פנסיית נכות, בגין תקופה של יותר מ-12 החודשים שקדמו להגשת תביעת הנכות."

5. ביום 23.4.17 קבעה ועדה רפואית של קרן הפנסיה כי תאונת הדרכים מהווה אירוע מזכה בהתאם לתקנון וכי בעקבות תאונת הדרכים המערער נכה בשיעור 100% מיום התאונה עד יום 31.5.16. לאור קביעת הוועדה הרפואית וסעיף 52.8 לתקנון שולמה למערער קצבת נכות לתקופה מיום 23.3.16 ועד ליום 31.5.16. משכך, התמקדה התובענה שהוגשה לבית הדין האזורי ובערער בפנינו בתקופה שמיום 1.5.15 (מועד התאונה) עד יום 23.3.16 (מועד תחילת התשלום) (להלן - **התקופה שבמחלוקת**).

פסק דינו של בית הדין האזורי

6. בית הדין האזורי דחה את התובענה תוך שהוא קובע בתמצית כדלקמן:

א. אין לסטות מהוראת התקנון המגבילה את זכאות המערער, זאת נוכח הוראת התקנון וסעיף 16 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן - **החוק**). וכך קובע הסעיף האמור:

- "(א) קופת גמל תתנהל על פי תקנון שאישר לה הממונה.
(ב) הוראות התקנון כפופות להוראות לפי חוק זה, ולהוראות כל דין אחר החלות על ניהול קופת גמל; הוראה בתקנון קופת גמל הסותרת הוראה לפי חוק זה או הסותרת הוראת כל דין אחר כאמור, לא ינהגו לפיה, ויראו כאילו נקבעה במקומה ההוראה לפי חוק זה או הוראת הדין, לפי העניין.
(ג) בכפוף להוראות סעיף קטן (ב), זכויות וחובות עמיתים בקופת גמל לא ייקבעו אלא בתקנונה, וחברה מנהלת לא תקנה לעמיתי קופת גמל זכויות ולא תטיל עליהם חובות, שלא בהתאם לתקנונה.
-"

בית הדין הארצי לעבודה

עק"ג 20-05-62449

עוד הפנה בית הדין האזורי לתקנה 41כו לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964, ולפסיקה שקבעה כי סטייה מהוראות התקנון מהווה פגיעה בעקרונות השוויון וההדדיות עליהן מושתתות קרנות הפנסיה.

ב. הוראת סעיף 52.8 לתקנון - שקיבלה את אישור הגורם המפקח במשרד האוצר - אינה סותרת את תקנת הציבור.

ג. החברה המנהלת לא הפרה את חובת הגילוי היזום. בית הדין האזורי קבע, על יסוד עדות העד מטעם החברה המנהלת, כי לא נסתרה עדותו, שלפיה התקנון נשלח לעמיתים בעת ההצטרפות ובכלל זה למערער. בכל מקרה, כך נקבע, התקנון מפורסם באתר האינטרנט של החברה המנהלת, והדוחות הרבעוניים והשנתיים נשלחו למערער באופן שוטף.

הכרעה

7. לאחר שבחנו את כלל חומר התיק וטענות הצדדים בפנינו בכתב ובעל פה, נחה דעתנו כי דין הערעור להידחות וכי בעיקרו של דבר, ובכפוף לאמור להלן, פסק דינו של בית הדין האזורי ראוי להתאשר מטעמיו מכוח תקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין), התשנ"ב-1991. לכך נוסיף את ההערות הבאות:

סעיף 52.8 לתקנון ותקנת הציבור

8. מקובלת עלינו הקביעה כי הוראת סעיף 52.8 לתקנון (כנוסחה אז) אינה סותרת את תקנת הציבור. הוראה זו מצויה בתקנונים נוספים הנוגעים לקרנות פנסיה ותיקות, כגון התקנון האחיד של קרנות הפנסיה הוותיקות (שם התקופה המזכה היא אף קצרה יותר - ששה חודשים טרם הגשת הבקשה לגמלה). בנוסף, הוראה זו עולה בקנה אחד גם עם רוח ההסדר שקבע המחוקק הראשי בסעיף 296 לחוק הביטוח הלאומי, התשנ"ה-1995 (לתכלית הוראת סעיף 296 ראו בג"ץ 4913/18 **לנצי'צקי נ' בית הדין הארצי לעבודה** (19.4.2020)). הוראתו של סעיף 52.8 ברורה, ואין בידינו לקבל את טענת המערער בדבר עמימותה או חוסר בהירותה.

בית הדין הארצי לעבודה

עק"ג 20-05-62449

הפרת סעיף 18(ב) לחוק ומשמעות הדבר

9. עיקר טענתו של המערער היא כי הופרה החובה לפי סעיף 18(ב) לחוק לשלוח אליו את התקנון בעת ההצטרפות וכי בעטייה של הפרה זו אין להחיל עליו את הסייג לזכאותו בתקופה שבמחלוקת.
10. טרם שנבחן את הטענה נציין כי במועד הצטרפות המערער לקרן הפנסיה קבעה הוראת סעיף 18 לחוק כך:

"(א) **תקנון קופת גמל וכל שינוי בו יהיו פתוחים לעיון הציבור במשרדים הראשיים של החברה המנהלת ובכל מקום שבו משווקת החברה את קופות הגמל שבניהולה.**

(ב) **החברה המנהלת תמציא לכל עמית חדש המצטרף לקופת גמל שבניהולה, בלא תשלום, עותק של התקנון המעודכן של הקופה.**

(ג) **הממונה רשאי לתת הוראות לענין פרסום תקנון קופת גמל, העמדתו לעיון הציבור והמצאת עותקים ממנו.**" (הדגשות הוספו - הח"מ)

בשנת 2014 שונה נוסח סעיף 18(ב) לחוק, ונקבע כי המצאת התקנון תהא רק לפי בקשת העמית החדש. וזהו הנוסח הנוכחי של סעיף 18(ב) לחוק:

"(ב) **החברה המנהלת תמציא לכל עמית חדש המצטרף לקופת גמל שבניהולה, לפי בקשתו ובלא תשלום, עותק של התקנון המעודכן של הקופה.**" (הדגשה הוספה - הח"מ)

11. בית הדין האזורי קבע כי התקנון נשלח למערער עובר להצטרפותו, וכי המערער מוחזק כמי שקיבל אותו. המערער מלין כנגד קביעה זו וטוען כי לא קיבל את התקנון לידיו, ולכן לא חל לגביו הסייג של תשלום קצבת הנכות לתקופה שקדמה ל- 12 החודשים שלפני הגשת התביעה לנכות.
12. אין לנו צורך להכריע במחלוקת העובדתית הנוגעת למשלוח התקנון, שכן גם אם יוכרע כגרסתו לא יהיה בכך כדי לסייע למערער. גם אם נניח שלא נשלח התקנון והופר סעיף 18(ב) לחוק, איננו סבורים כי יש בכך כדי להצדיק את תשלום קצבת הנכות לתקופה שבמחלוקת.
13. נקודת המוצא היא זו הקבועה בסעיף 16 לחוק, שלפיה זכויות העמיתים יהיו כקבוע בתקנון. האם הפרת סעיף 18(ב) לחוק, ככל שהופר, אכן מקימה את התוצאה לה טוען המערער - ביטול הסייג על תשלום קצבת הנכות לתקופה שקדמה ל- 12 החודשים שלפני הגשת התביעה לקצבת נכות? לטעמנו, ולו בנסיבות העניין, התשובה לכך שלילית.

בית הדין הארצי לעבודה

עק"ג 62449-05-20

על מנת לבסס את טענת המערער בעניין זה יש להוכיח בראש ובראשונה קשר סיבתי בין ההפרה לבין הנזק (אי ידיעת הוראת סעיף 52.8 לתקנון) (השוו: ע"ע (ארצי) 7962-09-17 **גולדשטיין - קרן הביטוח ופנסיה של פועלי בניין**, בסעיף 16 לפסק הדין (29.10.2018)). בענייננו, כלל לא הוכח קשר סיבתי בין הפרה זו לבין אי הגשת התביעה במועד. לטענת המערער בשל העדפותיו הוא ביכר להשהות את התביעה לקרן ולסיים את מיצוי זכויותיו ממקורות אחרים (המוסד לביטוח לאומי ופוליסת ביטוח) ורק אחר כך לפנות לקרן הפנסיה. לא הוברר מהו היסוד להחלטתו זו שלא קדם לה כל בירור לגבי הוראות התקנון, בירור שניתן היה לעשותו על נקלה על ידי המערער עצמו (גם אם נקבל את הטענה כי הייצוג המשפטי של המערער יוחד באותו שלב של החלטה מקדמית זו למיצוי הזכויות מהמקורות האחרים בלבד). להפרת סעיף 18(ב) לחוק עשויה להיות המשמעות לה טוען המערער, רק אם הוא ביקש, בין במועד ההצטרפות ובין לאחר מכן, לברר את זכויותיו לפי התקנון והדבר נמנע ממנו בשל אי קבלת התקנון כפועל יוצא של ההפרה הנטענת. אלא שהתקנון הוא מסמך שהמערער יכול היה לעיין בו בכל עת במועד ההצטרפות ואף לאחר מכן (השוו: ע"ע (ארצי) 303/07 **אוחנה - מבטחים קרנות פנסיה בע"מ**, בס' 16 לפסק הדין (30.12.2007)). בית הדין האזורי קבע כי לא היה חולק על כך שהתקנון פורסם באתר האינטרנט, וקביעתו זו מקובלת עלינו, בשים לב לכך שהחברה המנהלת טענה בכתב ההגנה ובסיכומיה לכך והמערער לא חלק על כך. נזכיר כי פרסום תקנון במרשתת הוא חובה המוטלת על כלל קרנות הפנסיה. כך או כך, גם אם התקנון לא פורסם במרשתת, וכאמור איננו קובעים כך, המערער יכול היה על נקלה לפנות לחברה המנהלת ולקבל את התקנון בדיוק כפי מצבו של כל עמית שהצטרף לאחר תיקון סעיף 18(ב) לחוק.

14. בהמשך לאמור נעיר שלוש הערות הנוגעות לרקע הדברים:

האחת, ממילא זכויותיו של עמית בקרן הפנסיה נקבעות לפי נוסח התקנון בעת קרות האירוע המזכה ולא לפי התקנון בעת ההצטרפות, שיכול וישונה מעת לעת (דב"ע (ארצי) תשן/3-60 **דפני - קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ**, פד"ע כב(1) 258 (1990)). לכן, מצופה היה מהמערער, כאשר החליט שלא ליידע את החברה המנהלת בקרות האירוע המזכה (אלא כעבור כמעט שנתיים) לעשות כן לאחר בירור משמעות הדבר בתקנון כפי שהוא בעת האירוע המזכה.

השנייה, גם המחוקק לא סבר כי להמצאת התקנון כנוסחו בעת ההצטרפות יש נפקות מעשית. כאמור, בשנת 2014, קרי טרם התרחש האירוע המזכה, תוקן החוק והחובה להמציא את התקנון הומרה בחובה מרוככת יותר של המצאתו לפי בקשה

בית הדין הארצי לעבודה

עק"ג 20-05-62449

תשלח לעמיתים בקופת גמל שבניהולה דוחות תקופתיים ודוחות נוספים, שבהם יכללו הפרטים שעליהם יורה הממונה, באופן, במועדים ולתקופות שיורה; על דוחות כאמור יחולו הוראות סעיף 42 לחוק הפיקוח על הביטוח, בשינויים המחויבים (הדגשות הוספו - א.א.). לא הוכח כי החברה המנהלת הפרה הוראה של "הממונה" בקשר לדיווחים שהיה עליה לשלוח למערער - לא לעצם משלוחם (ובעניין זה מקובלת עלינו הקביעה כי אין לקבל את טענת המערער שכל הדוחות התקופתיים שנשלחו אליו לא הגיעו לידיהם) ולא לעניין תוכן הדיווחים שנשלחו. המערער לא הצביע על הוראה בדין שמכוחה היה מקום ליידע אותו מראש מה הן הוראות התקנון או עיקריהן (שכאמור יכול שישתנו במשך הזמן), וזאת מעבר למידע המפורט בדוחות שנשלחו אליו מעת לעת ואשר כללו, והדבר לא נסתר, את המידע שחובה היה לכלול בהם. המערער גם לא הצביע על הוראה בדין שמכוחה היה מקום לנסח את התקנון תוך הבלטת הוראות אלה או אחרות. בהקשר זה נזכיר כי חוק חוזה הביטוח, התשמ"א – 1981, אינו חל על קרן פנסיה. זאת מכוח הוראות צו חוזה ביטוח (קביעת סוגי עסקאות עליהן לא יחול החוק), התשמ"ו – 1986.

19. בסיכומי בבית הדין האזורי העלה המערער טענה חדשה בהקשר של הפרת חובת הגילוי והיידוע. נטען כי חובה זו הופרה אף בכך שהמערער לא יידעה אותו כי מעסיקיו הפסיקו להפקיד לזכותו תגמולים, ובדבר הנזק העלול להיגרם לו בשל כך. החברה המנהלת התנגדה להרחבת חזית וביקשה למחוק טענה חדשה זו מהסיכומים. ביום 18.8.19 החליט בית הדין (מפי השופט הבכיר יצחק לובוצקי, שלפניו נוהל ההליך עד אז) כי אכן סוגיית אי הגילוי בקשר להפסקת ההפקדות מצד מעסיקיו של המערער לא לובנה עובדתית בהליך, ובהתחשב בכך שטרם הסתיים ההליך ובשים לב לטיב ההליך יש לשקול "אם יש הצדקה להתיר הוספת ראיות לעניין זה בלבד", אולם משהוא עומד לפרוש מתפקידו "בקרוב מאד" יחליט בכך המותב החדש. בדיון מיום 4.2.20, לפני ראש ההרכב החדש, הסכימו הצדדים כי ההחלטה בטענה להרחבת חזית תינתן בפסק הדין. בית הדין האזורי קבע כי מדובר בהרחבת חזית וקביעתו מקובלת עלינו.

20. לאור קביעת בית הדין האזורי המקובלת עלינו לא מצאנו לדון במסגרת הערעור בטענה זו לגופה. כיוון שטענה זו לא עלתה במהלך ניהול ההליך בבית הדין האזורי כלל לא ברור אם היתה הפסקת הפקדות, ואם אכן היתה כזו - כלל לא הוברר מה הן ההודעות ששלחה החברה המנהלת למערער, אם בכלל. והעיקר - כלל לא ברור מה צריך היה להיות תוכן של הודעות אלה: האם אך התייחסות לפגיעה אפשרית בכיסוי הביטוחי (כפי שעלה בפסקי הדין שאליהם הפנה המערער בסיכומיו) או שמא

בית הדין הארצי לעבודה

עק"ג 20-05-62449

גם התייחסות לאפשרות כי הפסקת ההפקדות היא תוצאה של אירוע נכות או חלילה אירוע של שאירים והזמנת המבוטח או שאיריו להגיש תביעה, אם כך הוא.

21. הגם שטענות המערער להפרת חובות הגילוי והיידוע נדחו, מצאנו כי ראוי להביא את ההליך לידיעת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון. זאת על מנת שיבחן אם יש מקום להביא לשיפור בהנגשת הוראות התקנון לעמיתים, לרבות הוראות מהסוג המסייג (כגון: התיישנות ומגבלת זכאות רטרואקטיבית, שכיום ולאור הנוסח האחיד של התקנון רלוונטית לקרנות הפנסיה הוותיקות בלבד), וכן לבחון את תוכן והיקפן של חובות הגילוי והיידוע בעת הפסקת ההפקדות ואם ראוי שתהיה בהן התייחסות אך לאובדן הכיסוי הביטוחי או שמא גם התייחסות לאפשרות שהפסקה זו היא תוצאה של אירוע מזכה המצדיק את הזמנת העמית או שאיריו לממש את זכויותיהם.

סוף דבר

22. הערעור נדחה. בנסיבות העניין אין צו להוצאות.

ניתן היום, ט' ניסן תשפ"א (22 מרץ 2021) בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.

חני אופק גנדלר,
שופטת

לאה גליקסמן,
שופטת

אילן איטח,
סגן נשיאה, אב"ד

גברת נעמי זנדהאוז,
נציגת ציבור (מעסיקים)

גברת שרה זילברשטיין-היפס,
נציגת ציבור (עובדים)